

İşyerlerinde Yaygın ve Alaylı Öğrenmenin Tanınması ve Onaylanması: AVE Exemplo Projesi ile Bağlantısı

Natalie MORAWIETZ

Almanya Mesleki Eğitim ve Öğretim Araştırma Enstitüsü (f-bb)
Proje Sorumlusu

Hayat boyu öğrenmenin sonuçlarının kanıtlanması, Avrupa sanayisinin rekabetçiliğinin ar-

tırılması için Lizbon stratejisinin kilit faktörlerinden biri olmuştur. Yaşam boyu öğrenmenin öneminin artmasıyla birlikte,

öğrenim sonuçlarının saydamlığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Resmi akademik öğrenme süreçlerinden oluşan geleneksel belgelere dayalı eğitim, öğrenim ve pratik iç içe geçtiği zaman değerini kaybetmektedir.

Sayıları giderek artan birçok Avrupa ülkesi, örgün eğitimin dışında gerçekleşen öğrenime (işte, evde ya da boş zamanlarda gibi) giderek daha fazla önem vermeye başlamıştır. Bazı ülkeler 1980'lerin sonlarından itibaren farklı çözümler aramış ve başarıya ulaşmışken, diğerleri ise halen müzakere ve geliştirme aşamasındadır¹. Ancak, son yıllarda mevcut öğrenimin tanınmasında hareketlilik

yaşanmaktadır. Bu gelişmelerin birçok nedeni bulunmaktadır. AVE Exemplo projesi bakımından en ilgi çekici faktör şöyledir:

İşgücü piyasaları, beşeri sermaye gelişiminde peş peşe karşılaşılan zorluklar nedeniyle daha esnek ve yenilikçi olmak zorunda kalmıştır. Yaygın ve alaylı öğrenimin onaylanması, farklı ekonomik sektörlerdeki beceri yetersizliği ya da mesleki yeterlilik yönetmelikleri ile uyum gibi birçok ihtiyacı karşılamak için kullanılabilir.

Gün geçtikçe, özel sektör paydaşları - sosyal taraflar ve münferit şirketler - yaygın ve alaylı öğrenimin onaylanmasının sağladığı yararları tanımaya başlamışlardır. Günümüzde, söz konusu onaylama süreçleri, personel gelişiminde ve kaynakların işletme içerisinde en etkili şekilde dağıtılmasında giderek daha fazla kullanılmaktadır².

AVE Exemplo projesi, çok önemli bir hedef olan “Alaylı ve Yaygın Öğrenimin Onaylanması” üzerine odaklanır. Proje, insan kaynakları yöneti-

cilerine, girişimcilere ve sosyal taraflara yöneliktir. Leonardo da Vinci transfer projesi olan AVE Exemplo, exemplo projesinin bulgularının ve sonuçlarının temelleri üzerinde, çalışanların yeteneklerinin onaylanması ve değerlendirilmesi için bir araç seti seçmiştir. Bu araçlar, değerlendirilecek yetkinlik çeşitleri, yetkinlik değerlendirme prosedürleri ve metotları bakımından birbirlerinden geniş çapta farklıdırlar. Araçları ilgili ülkelerde test etmeye ve uygulamaya geçmeden önce, mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinin, yaygın ve alaylı öğrenimin entegrasyonu bakımından hazır olma durumuna bakılmalıdır.

Onaylama sürecinde paydaş sayısının çok olması, resmin bütününe görülmesini zorlaştırabilir. Aşağıdaki tabloda belirtilen onaylama süreci hangi paydaşların prosese katıldıklarını ve katılım seviyelerini göstermektedir³. Yaygın ve alaylı öğrenimin onaylanması kavramının gelişiminde iş piyasası, bireyler, eğitim sektörü, yaşam boyu öğrenim için ulusal ve Avrupa'daki politika sap-

Onaylama Sürecine Katılanlar

	Katılımcı	Sonuçlar
Avrupa Seviyesinde	AB Komisyonu ve Konseyi, AB Ajansları (Cedefop, ETF), Sosyal ortaklar, Eğitim Bakanları, Çalışma Bakanları	AYÇ, Europass, Onaylama hakkında Avrupa İlkeleri, Onaylama için Avrupa taslak önerileri
Ulusal Seviyede	Bakanlıklar, Yeterlilik Kurumları, Sosyal ortaklar, Sivil toplum örgütleri	Yeterlilikler
Eğitim Sektörü	Yerel yönetim, Değerlendirme merkezleri, Meslek okulları, Üniversiteler, Özel tanıma merkezleri	Ulusal müfredat, Ulusal standartlar, Katılımı belgeleyen sertifikalar, Diplomalar
İş Sektörü	Yöneticiler, İnsan kaynakları müdürleri, Sendika temsilcileri	Yetkinlik profili, Çalışma standardı, İş tanımı
Gönüllü Sektör	Topluluklar, Sivil toplum örgütleri, Projeler	Yetenek profili
Bireysel	Aday, Çalışan	Öğrenme arzusu, Öz saygı, Yetenek ve bilgilerin kanıtı

Kaynak: Avrupa Komisyonu - Eğitim ve Kültür GM, 2007

Birçok Avrupa ülkesi, örgün eğitimin dışında gerçekleşen öğrenime giderek daha fazla önem vermeye başlamıştır.

tayıcı mevkilerin görüşleri dikkate alınmalıdır.

Özellikle yeni AB ülkelerinde, mevcut öğrenimin tanınmasının mesleki eğitim sistemlerine geçiş süreçlerinde sıkıntı yaşanabilir. AVE Exemplo projesi yaygın ve alaylı öğrenimin entegrasyonu açısından aşağıdaki dört ülkenin mesleki eğitim ve öğretim sistemlerini incelemiştir.

Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti'nde, politikaların yenilenme aşamasında, belirleme ve onaylama sistemleri için gerekli olan önkoşulları yaratmak amacıyla birçok stratejik doküman benimsenmiştir. Mevcut öğrenimin tanınmasına duyulan ihtiyaç öncelikli olarak, kısıtlamaları çokça kaldırılmış işgücü piyasasındaki durumdan dolayı değil, ülkenin örgün eğitimindeki katı koşullar nedeniyle oluşmuştur.

Genel olarak (üniversite veya diğer yüksek öğretim seviyeleri ile sınırlı olmaksızın), Çek Cumhuriyeti'nde mevcut öğrenim çıktılarının tanınması üç şekilde gerçekleşmektedir:

- Avrupa Birliği'ne Üye Ülke Vatandaşlarının Mesleki Yeterlilik ve Diğer Yetkinliklerinin Tanınması ve Diğer Yasa Değişiklikleri (Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Yasası) Yasa No. 18/2004 ile uyumlu tüm mesleki yeterlilik seviyelerinin tanınması,

- AB üyesi olmayan ülkeden alınmış eğitimin tanınması (Çek Cumhuriyeti vatandaşları ve yabancılar için geçerlidir); eğitimi belgeleyen do-

kümanlar (genelde örgün, uygun ise yaygın da kabul edilebilir) değerlendirilir. İlk, orta ve yüksek eğitim seviyesinde Okul Yasası (Yasa No. 561/2004, § 108) ve Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yönergesi No. 12/2005 ile uyumlu olmalıdır. Birçok üniversite seviyesindeki yüksek öğretime geçişlerde özel yönetmelikler uygulanır.

- Kısmi yeterlilik seviyesinde mevcut öğrenimin tanınması -sadece Maturita sertifikası (ikinci öğretim sonunda girilen final sınavları) seviyesine kadardır, dolayısıyla yüksek öğretim dahil değildir- 1 Ağustos 2007'de yürürlüğe giren Yasa No. 179/2006 ile uyumlu olmalıdır.

Yunanistan

Avrupa Birliği bölgesinde, yaşam boyu öğrenim, Avrupa'yı dünyadaki en dinamik "bilgiye dayalı ekonomi" yapmak amacıyla benimsenen stratejik vizyonun merkezinde yer almaktadır. Yunanistan'da, tüm üye ülkelerdeki gibi, yaygın ve alaylı öğrenimin yaşam boyu öğrenim çerçevesine entegrasyonu AB yönergeleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Ek olarak, yaygın ve alaylı öğrenimin onaylanması, bireyin bilgi ve tecrübesinin tamamının, öğrenimin nerede gerçekleştiğine bakılmaksızın, ortaya çıkarılması ve teknoloji gibi alanlarda hızla değişen iş ortamında yetenek ve yetkinliklerin transferinin kolaylaştırılması ile yakından ilişkilidir. Yunanistan, geleneksel olarak mesleki eğitime değil temel akademik eğitime (orta ve yüksek öğretim) önem vermiştir. Mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinin zayıf olması nedeniyle son yıllarda bu durumu iyileştirecek düzenlemeler yapılmıştır. Birçok Akdeniz ülkesinde olduğu gibi Yunanistan'da da, yaygın ve alaylı öğrenimin uygulanmasına (özellikle iş tecrübesi vasıtasıyla) yönelik tavır pozitif ve bu uygulamaların faydalı olacağı açıkça ifade edilmektedir.

Romanya

Romanya'daki mevcut yetişkin eğitimi geleneğinin, Avrupa'nın bu konuya verdiği ilgi ve önem ile örtüştüğü görülmektedir. AB katılım stratejisi ve güncel üyelik sonrası gelişmeler ile, ülkenin çabaları yaşam boyu öğrenmeyi üye ülkelerdeki standartlar ile uyum içerisine sokmaya odaklanmıştır. Bu alanda öncelik;

- Sosyal ve yönetsel tanıma, öğrenmeyi çeşitlendirme ve genişletme ile yaygın ve alaylı öğrenmeye destek verme,
- Ekonomik, sosyal ve bölgesel programlar içerisinde eğitim ve öğretimi teşvik etme,
- Talebi arttırmak için eğitim metotlarını çoğaltma ve çeşitlendirme, konularına verilmiştir.

İhtiyaç duyulan politika, yetişkinler için gerekli olan rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine erişimin artırılması ve bu hizmetlerin katı mesleki ve eğitimsel boyutların ötesine ulaşmasını sağlamalıdır. Yakın gelecekte, yaygın ve alaylı öğrenim ile örgün ve mesleki eğitimin arasındaki ayrışmayı yok edecek daha fazla politika ve düzenlemelere ihtiyaç duyulacaktır. Bu hedefe ulaşmak için kabul edilen araçlardan bir tanesi Ulusal Yeterlilik Çerçevesi'dir (NQF)⁴.

Türkiye

Türkiye'deki eğitim sistemi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre örgün ve yaygın öğrenim olarak iki alt sisteme ayrılmaktadır. Yaygın öğrenim, milli eğitim ilkelerine bağlı olarak, örgün öğrenime yeni girmiş, devam etmekte veya örgün öğrenimi bırakmış vatandaşlar için eğitim hizmeti sunmaktadır. Yaygın eğitim MEB Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındadır. Genel Müdürlük yaygın eğitim hizmetlerini tüm ülkede 925 devlet eğitim merkezi ve 303 mesleki eğitim merkezi ile sağ-

lamaktadır. 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu 2006 yılında Ulusal Yeterlilik Sistemi kurulması için yürürlüğe girmiştir. Bu sistemin kurulması ardındaki amaç, bireyler arasında farklı mesleki eğitimlerin geçişini sağlamaktır. Birey yaygın ve örgün öğrenme ile kazandığı yetkinlikleri her alanda kullanabilir. Bu çerçevede, yaygın öğrenimin onaylanması ulusal düzeyde geçerli olan bir sertifika alınmasını sağlayacaktır. Çerçeve ile ilgili düzenleme yapılmış fakat uygulamaya henüz konulmamıştır.

Genel olarak, tüm ülkelerde yaygın ve alaylı öğrenim, mesleki eğitim sistemlerine uygulanmaya başlanmış ya da en azından düzenlenme aşamasındadır. AVE Exemplo projesi ulusal düzeydeki müzakerelere, mevcut öğrenimin tanınması için gerekli araçların uygulanması ile katılım gösterecektir.

DİPNOTLAR

- 1 Cedefop, 2008II: 5.
- 2 Dyson ve Keating, 2005.
- 3 Cedefop, 2008I: 18.
- 4 Juciute, 2007: 24.

KAYNAKÇA

- Cedefop (2008I): Validation of non-formal and informal learning in Europe - A snapshot 2007. Luxembourg, 2008
- Cedefop (2008II): European Guidelines for the Validation of non-formal and informal learning Draft Final-7 November 2008
- Dyson, C.; Keating, J. (2005). The recognition of prior learning: practices in the workplace. Report to the International Labour Office. Geneva: ILO.
- Rasa Juciute (2007) European inventory on validation of informal and non-formal learning ROMANIA. Ecotec
- Mevcut öğrenimin tanınmasına ilişkin Ulusal Mesleki Eğitim Sistemleri hakkında raporlar, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Romanya ve Türkiye - AVE Exemplo konsorsiyumu ortakları.